

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้เป็นพื้นฐานเลย ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำดีต้องได้ดี เห็นไหม วันนีวันอะไร วันนีวันปิยมหาราช ท่านทำของท่านไว้ ท่านทำคุณงามความดีของท่านไว้ เพราะท่านทำคุณงามความดีของท่านไว้ คุณสิ จนปัจจุบันนี้เรายังระลึกถึงคุณงามความดีอันนี้เลย

ถ้าเราระลึกถึงคุณงามความดีอันนี้ เราเกิดไม่ทัน เราก็กเกิดไม่ทัน เราเกิดไม่ทันหรือ เราเกิด ๒๔๕๔ ท่านเสียไปแล้ว แต่ทำไมยังคิดถึงคุณงามความดีของท่านล่ะ เพราะเรามีพ่อแม่ไหม เรามีปู่ย่าตายายไหม ถ้าเราไม่มีพ่อแม่ไม่มีแม่ ไม่มีปู่ไม่มีย่า ไม่มีตาไม่มียาย จะมีเราไหม ถ้ามันมีเรา

พ่อแม่ปู่ย่าตายายได้อาศัยแผ่นดินที่ร่มเย็นเป็นสุข แผ่นดินที่ไม่ร่มเย็นเป็นสุขตรงไหนรู้ไหม ไปคูสิ คุชชาติที่เขาเป็นเมืองขึ้นสิ เขาก็บ่ช่วย เขาก็บ่ช่วย เขาก็บ่ช่วย เขาหาผลประโยชน์ เราเป็นเจ้าของประเทศ แต่เราต้องเช่าประเทศเราอยู่เอง เราเป็นเจ้าของประเทศชาตินี้ละ แต่เราไม่ได้อยู่อาศัยเป็นอิสรภาพ มีเจ้านายมากอยบงคับบัญชา มันเป็นความทุกข์ไหม มันเป็นความทุกข์ทั้งนั้นแหละ แล้วท่านเป็นคนที่ไม่พาประเทศชาตินี้รอดมา คนที่ไม่พาประเทศชาตินี้รอดมา มันไม่ใช่รอดมาโดยที่ไม่มีอุปสรรคนะ มันมีอุปสรรคมหาศาล

เวลาเขาตัดประเทศไป เขาตัดสิ่งใดไป ท่านคิดของท่าน เห็นไหม เหมือนตัดแขนตัดขา มันเจ็บช้ำขนาดไหน คนมันเจ็บช้ำมันทุกข์ขนาดไหน นี่ผู้นำแบกรับไว้ แบกรับภาระของประเทศชาติไว้ แบกรับภาระของความเป็นอยู่ของสังคมไว้ แบกรับภาระของผู้อยู่อาศัย เราก็กอยู่สุขสบายมา แต่หัวหน้าแบกรับภาระขนาดไหน ถ้าแบกรับภาระขนาดไหน นั่นละคุณงามความดีของท่าน ท่านทำของท่านอย่างนั้น

คูสิ เวลาพระโพธิสัตว์สร้างคุณงามความดี ทำเพื่อใครล่ะ เวลาสร้างคุณงามความดี ทำเพื่อส่วนรวมไง ทำเพื่อคนอื่นไง แล้วใครเป็นคนทำล่ะ คนที่ทำนั้นออกมาจากเจตนา เจตนาอันนั้น

มันได้สร้างบุญกุศล เห็นไหม พันธุกรรมของจิตๆ โคนแรงกระทบ คุณติ เขาเอาเรือปืนมาขู่ เขามา
เถื่อนประเทศไป เจ็บช้ำน้ำใจไหม? มันเจ็บช้ำน้ำใจทั้งนั้นแหละ

เวลาทำคุณงามความดี ในสังคมนั้นดีและชั่ว ทุกสังคมมีคนดีและคนชั่ว คนดี ดีอย่างไร
ไม่ใช่ดีดีใจ ดีดีว่าฉันเป็นคนดี ฉันเป็นคนดี ก็เขียน ค.เด็กกับสระอีไว้บนหน้าผาก ฉันเป็นคน
ดี ฉันเป็นคนดี แต่พฤติกรรมกระทำมันดีหรือเปล่านั้น

ถ้าการกระทำมันดี ความลับไม่มีในโลก เราเป็นคนรู้ก่อน ใครทำคนนั้นรู้ ความลับไม่มี
ในโลก ใครทำอะไรดี ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แล้วทำคุณงามความดี แล้วทำความดี ความดี
เราก็เห็นกัน อย่างเช่นที่ว่าเราสร้างคุณงามความดีกันเราก็เห็น ใช่ไหมว่าสิ่งนั้นเป็นคุณงามความดี
แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสียดลามา ออกจากราชวังมา แล้วไปนั่งอยู่โคนต้นไม้ นั่ง
อยู่เฉยๆ มันมีคุณงามความดีตรงไหน

เวลาคุณงามความดีที่มันจะเอาชนะมารในหัวใจนะ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ถ้าใจ
ดวงหนึ่งไม่ทำให้มันปรากฏขึ้นมาในใจดวงนั้น จะเอาสิ่งใดไปสั่งสอนเขา จะเอาสิ่งใดไปบอก
เขา เห็นไหม หัวใจที่มีดบอด คุณติ อวิชชามันครอบงำหัวใจนี้ไว้ ไปไหนก็เหมือนคนตาบอด คน
ตาบอดมันคลำช้าง คนตาบอดมันคลำทางไป มันจะไปทางตรงได้อย่างไร เวลาจะสั่งสอนเขามัน
ต้องเปิดหัวใจของตัวเองให้ได้ก่อน ถ้าเปิดหัวใจตัวเองได้ก่อน แล้วเปิดอย่างไรล่ะ

ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ๖ ปี ศึกษามานั้นศาสดาทั้งนั้น เขาเป็นศาสดา เขาเป็นเจ้าลัทธิ
แล้วเจ้าชายสิทธัตถะไปศึกษากับเขาๆ แล้วคุณติ อพาราตบส อุทกดาบสยกย่องเลย “เจ้าชาย
สิทธัตถะนี้มีคุณงามความดีเสมอเรา มีปัญญาเหมือนเรา สั่งสอนได้ๆ” เขาเป็นเจ้าลัทธิ เขาเป็น
ศาสดา แล้วเขายังยกย่องสรรเสริญอีกด้วย เราจะหลงไหม เราจะหลงไหลไปกับเขาไหม

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ ไม่ ฌานสมาบัติแก้กิเลสไม่ได้ เวลามันออกมา
จากความสงบระงับอันนั้นมันก็มี ความสงสัย มีความทุกข์ ความทุกข์อันละเอียดนะ ความทุกข์
อันละเอียด ความเศร้าหมอง ความฟุ้งใส

คุณเศรษฐีสิริ เศรษฐีมีทุกอย่างพร้อมเลย ทำไมเขาอมทุกข์ล่ะ เศรษฐีมหาเศรษฐีเงินพร้อม
ทุกอย่างพร้อม บริษัทบริวารมหาศาล มีแต่ความทุกข์ทั้งนั้นแหละ ความทุกข์มันมาจากไหนล่ะ
นี่ไง เวลาเข้าฌานสมาบัติมันจะละเอียดขนาดไหนมันก็มี ความทุกข์ มันมีไฟสุมขอนอยู่นั่นนะ

มันมีวิชาอยู่ในนั้นนะ มันถึงไม่ใช่ เวลาไม่ใช่ เวลามานอาหารของนางสุชาดา “ถ้าเรานั่งกินนี้แล้วถ้าไม่ตรัสรู้ธรรมเราจะไม่ลุกจากที่นี่”

คุณงามความดีอันนั้น เห็นไหม เราอาบน้ำร้อนต่างน้ำ เราแบกหาม เราทำคุณงามความดีกัน สิ่งที่ว่าที่คุณงามความดี...ใช่ เป็นคุณงามความดี แต่คุณงามความดีของวิญญูะ คุณงามความดีของโลก คุณงามความดีการสร้างอำนาจวาสนาบารมี คุณงามความดีอย่างนี้เป็นอามิส แต่คุณงามความดี มรรคญาณ สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นจากปัญญาจากภายใน นักบริหารจัดการเขาต้องมีปัญญาของเขา เขามีประสบการณ์ของเขา

คูลี ผู้ที่เป็นรัฐบุรุษเขามีหูตากว้างไกลขนาดไหน เขามองถึงอนาคตนะ เขามองถึงอนาคต เขามองถึงลูกหลานนะ เขามองถึงประเทศชาติ ผู้ที่จะมาจรรโลงชาติ ไอ้พวกนั้นมันจะมีปัญญานขนาดไหน เราต้องปกป้องดูแลมัน นี่รัฐบุรุษ เขามองอนาคต แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานั่งอยู่โคนไม้ มันไปอยู่ที่ไหนละ เวลาสัจจะความจริงมันเกิด มันเกิดมาจากในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บุพเพนิวาสานุสติญาณ อดีตชาติ การสร้างสมมา เราไม่รู้ที่เราสร้างสมสิ่งใดมา เราสร้างสมสิ่งใดมามากมายขนาดไหน นี่การสร้างสมสิ่งนั้นมา พอสร้างสมสิ่งนั้นมา สิ่งนี้มันถึงเป็นอำนาจวาสนาที่ว่าแม้แต่อาฬารดาบส อุทกดาบสก็่าประกัน เพราะว่าในพระไตรปิฎกพูดไว้เลย “เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เหมือนเรา มีเสมอเรา เสมอศาสดา” แต่เสมอศาสดามันไม่จริง มันไม่จริง ไม่เอา พอไม่เอาขึ้นมา เพราะอะไร เพราะอำนาจวาสนาอันนี้ไง เพราะอำนาจวาสนาที่ว่าได้สร้างบุญญาธิการมา

อย่างพวกเราใครยกย่องหน่อยเดียวไปหมดแล้ว ไปนั่งภาวนาที่ไหนเขาว่าเก่งสุดยอดเลย ให้ไปประกาศ ๒ ไบ ๓ ไบไปแขวนไว้ที่บ้าน รอบบ้านเลย ประกาศนียบัตรเต็มไปหมดเลย...เอาตัวไม่รอด

แต่เวลาศึกษามา ศึกษาเป็นภาคปริยัติ ศึกษามาแล้วต้องปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ถ้าใจดวงนั้นเกิดศีล สมาธิ ปัญญา เวลาเกิดศีล สมาธิ ปัญญา เกิดมรรคญาณ

เวลาทางโลกเขาบอกเลี้ยงชีพชอบๆ เลี้ยงชีพคือสัมมาอาชีวะที่ชาวสะอาด สัมมาอาชีวะที่
ชอบธรรม นั้นเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง มันเป็นมรรคของคฤหัสถ์เขา เวลามันเป็นมรรคของอริยชน
มรรคของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นี่ความคิด ความคิดจิตมันสวย มันสวยอารมณ์ เป็นความรู้สึกนึก
คิด ความคิดเป็นอาหารของใจ เวลาใจมันดื่มกินอาหารนะ ถ้ามันไปกินอาหารที่เป็นพิษ มันไป
กินแต่ความเจ็บช้ำน้ำใจ มันไปกินแต่ความโกรธ ความโลภ ความหลง มันกินอาหารพิษ พอกิน
อาหารพิษเข้าไปจิตมันก็มีผลเป็นพิษ

แต่เวลาเราทำคุณงามความดีมันเป็นธรรม ธรรมคือสัจจะความจริง คือสิ่งที่ดีงาม ใครก็
ปรารถนา ใครๆ ก็แสวงหาความดี กินอาหารที่ดี นี่สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ มีจณาอาชีวะ เลี้ยง
ชีพผิด

เขาเลี้ยงชีพ เขาเลี้ยงชีพด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย เราเลี้ยงชีพด้วยมรรคญาณ เลี้ยงชีพด้วย
สัมมาทิฐิ-มิจฉาทิฐินะ ถ้ามีจณาทิฐิมันก็เลี้ยงชีพผิด ถ้าสัมมาทิฐิมันก็เลี้ยงชีพชอบ มันจะ
เห็นอย่างนี้ได้มันต้องมีสมาธิ มันเห็นอย่างนี้ได้ถ้ามันทำความสงบของใจเข้ามา

พอใจสงบเข้ามามันเห็นของมัน มันเห็นของมัน นี่งาน งานที่แสนยากใจ เราอาบเหงื่อ
ต่างน้ำ เราทำหน้าที่การงานกัน โอ้อโฮ! เป็นผลงานมหาศาลเลย แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า ครูบาอาจารย์อยู่ในป่าในเขาท่านทำงานอะไรของท่าน ท่านบอกว่างานของท่านเป็นงาน
รื้อภพหรือชาติ งานข้ามภพข้ามชาติ งานที่มันเป็นความทุกข์ความยาก

“งานอะไรมันทุกข์มันยาก ก็เห็นนั่งเฉยๆ เดินจงกรมก็เดินไปเดินมามันทุกข์ยาก
ตรงไหน”

มันทุกข์มันยากกว่าจะเอาใจไว้ในอำนาจมันแสนยาก แล้วถ้ามันแสนยาก มันเห็นเล่ห์กล
ของมันใจ เห็นเล่ห์กลของกิเลสตัดหาความทะยานอยากที่มันยุมันแห่ ที่มันมาคอยสอพลอใจ
มันสอพลอนะ เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียงเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นพวงดอกไม้มันมา
สอพลอ เป็นบ่วงของมารมันรัดคอ เวลามันรัดคอ เวลามันจุนเจิว เวลามันมีอารมณ์ขึ้นมามัน
ไปไหนไม่รอด มันรัดคอแล้วมันดึงด้วย แล้วเราจะเอาชนะมันเอาชนะอย่างไรละ

จะเอาชนะมันก็ที่เราทำกันอยู่นี่ไง เราทำบุญกุศลกันอยู่นี่ก็เพื่อสร้างบารมีใจ พละ พลัง
ของใจ ถ้ามีกำลัง ถ้าไม่มีกำลังทำอะไรก็ได้ จะนั่งภาวนาก็ไม่ได้ จะทำอะไรก็ได้ จะทำ

อะไรไม่ได้สักอย่างเลย แต่ถ้าไปเที่ยวเล่น ได้ ทักษศึกษา ไปรอบโลก ไปเผยแพร่ธรรมะ ทักษศึกษา มีเครื่องบินเจ็ทส่วนตัวไปเลยนะ โอ้โฮ! ไปทัศนศึกษาเมืองนอกกัน อย่างนั้นนะได้ ถ้านั่งเฉยๆ นั่งไม่ได้ นั่งเฉยๆ เคนจกรม เอาหัวใจไว้ในอำนาจของเราไม่ได้ นี่งานอันเอก

ฉะนั้น ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มรรคมันเป็นอย่างไรละ ถ้ามรรค ๘ มันเป็นอย่างไร เวลาสุกัททะไปถามนะ มีปัญญามาก เขาไปศึกษามาจากเจ้าลัทธิต่างๆ ทั้งหมด แล้วเขาไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “ศาสนาไหนดีกว่ายอด ศาสนาไหนดีกว่าประเสริฐ ศาสนาไหนดีกว่าดี แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าอย่างไรละ”

“สุกัททะ เธออย่าถามให้มากไปเลย เรากำลังจะตายแล้วละ เราจะตายในคืนนี้นะ สุกัททะ ฟังนะ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

ไม่มีมรรคไง ไม่มีมรรคไม่มีการกระทำไง จิตมันไม่มีความเป็นจริงไง ถ้าศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้ธรรมด้วยอะไรละ? มรรคญาณ ถ้ามรรคญาณ ตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว เวลามาเทศน์ธรรมจักๆ เทศน์ธรรมจักๆ เทศน์สอนใคร

ปัญจวัคคีย์เป็นนักปราชญ์ พระอัญญาโกณฑัญญะมีปัญญามาก พวกนี้นักปราชญ์ทั้งนั้นพยายามจะค้นคว้าหาทางออกทั้งนั้น แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขาอุปฐากอยู่ ๖ ปี เวลาอุปฐากอยู่ ๖ ปีด้วยกัน คนที่อยู่ด้วยกัน คนที่คุ้นชินกัน คนที่รู้ทางกันหมดเลย แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแสดงธรรมจักๆ ปัญจวัคคีย์ไม่ยอมฟัง ไม่ยอมฟังเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฉันอาหาร อดอาหารมา ๔๕ วันยังทำไม่ได้ แล้วมาฉันมันจะทำได้อย่างไร

เวลาบอกว่า “เธอจงเงี่ยหูลงฟังนะ ถ้าเราไม่รู้เราก็บอกว่าไม่รู้ แต่นี้บอกว่ารู้ เงี่ยหูลงฟัง เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ”

แล้วจะเสพอะไร เสพอย่างไร ถ้าเสพอะไร แล้วมรรคมันเป็นอย่างไร

ไปพูดกับปัญจวัคคีย์ ก็อนักปราชญ์ด้วยกัน คือผู้ฉลาดกับผู้ที่ไม่ฉลาด ผู้ที่ฉลาด ผู้ที่มีปัญญาทั้งนั้นแหละ แล้วพูดออกมา เวลาแสดงธรรมไปมันมีความจริง ถ้าไม่มีความจริง พระอัญญา

โกณฑัญญะจะไม่มีดวงตาเห็นธรรม เพราะอะไร พระอัญญาโกณฑัญญะปฏิบัติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้ปฏิญาณมา ๖ ปี มันเตรียมพร้อมมา มันอยากออก มันอยากมีคนบอก อยากจะมีคนชักนำ แต่มันไปไม่ได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจกๆ มันไปได้

หนึ่ง พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพระโสดาบัน เทวดาฟังอยู่นะ เทวดาฟังอยู่ เวลาพูดอยู่นี่ เสียง เสียงที่เป็นทิพย์ เวลาแสดงธรรมจกๆ เทวดาฟังอยู่ เทวดาเขาปลื้มใจ เพราะเขาได้อยู่ในทุกคนรออยู่ รอสังขารม รอทง รอทงมคโค รอทงอันเอก รอทงของใจ รอทงออก รอทงไปแล้วมันไม่มี มันไม่มี แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม เทวดาส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป มันเป็นสังขารม มันเป็นความจริง มันเป็นความจริง จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่ง ใจดวงนั้นต้องให้มีข้อเท็จจริง ให้มีมรรค มรรคมันทำอย่างไร มันเห็นมารอย่างไร มันรู้แจ้งอย่างไร

สิ่งนี้ทำมา งานภายนอก-งานภายใน งานภายนอก วันนี้วันสำคัญ สำคัญเพราะอะไร เพราะสังขารมเย็นเป็นสุข สมณะชีพรามณ์ก็มีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติ สังขารมมีแต่ความทุกข์ ความยาก สังขารมมีแต่ความเบียดเบียนกัน สมณะชีพรามณ์จะมานั่งภาวนาอยู่นี่มันจะเป็นไปได้ อย่างไร สมณะชีพรามณ์จะประพฤติปฏิบัติต่อเมื่อสังขารมเย็นเป็นสุข แล้วสังขารมจะเย็นเป็นสุขมันต้องอาศัยผู้นำ ผู้นำที่ดี ผู้นำที่หัวใจเป็นธรรม

พ่อแม่รักลูก พ่อแม่อยากให้ลูกมีความสุขทั้งนั้นแหละ แต่เวลาพูดไปลูกมันเชื่อใหม่ละ ลูกมันไม่เชื่อหรอก เพราะอะไร เพราะความคุ้นเคย แต่เราจะมีอุบายอย่างไรละ มีอุบายอย่างไร จะให้ลูกเราอยู่ในร่องในรอย จะให้ลูกเรามั่นมีการศึกษา ขอให้ลูกเรามีความสุข จะทำอย่างไรก็ได้ขอให้ดำรงชีวิตได้ ขอให้มีความสุข อย่าให้มีความทุกข์ อย่าให้มีความทุกข์ในหัวใจเลย เราก็ปรารถนาอย่างนั้น

ผู้นำที่ดีเขาก็มองประชาชนอย่างนั้นนะ มองประชาชนแล้วมองไปอนาคตด้วยว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร จะทำเพื่อประโยชน์กับอนุชนรุ่นหลังอย่างไร ทำเพื่อประโยชน์อย่างไร

ถ้าสังขารมเย็นเป็นสุข สมณะชีพรามณ์ก็มีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติ สังขารมเย็นเป็นสุขนะ การประกอบสัมมาอาชีพะเราก็สมบูรณ์ เราถึงเห็นคุณไง เราชะลึกถึงคุณของท่าน ถ้าคุณของท่าน วันนี้เรามาทำบุญกุศลเพื่ออุทิศส่วนกุศล อุทิศให้ใครละ เวลาทำบุญกุศลอุทิศให้ใน

หลวง ทำบุญกุศลอุทิศให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุทิศให้ตัวเอง พุทธะ พุทธะคือผู้รู้ ผู้
ตื่น ผู้เบิกบาน พุทธะคือความรู้สึก พุทธะคือหัวใจ พุทธะคือจิต

แล้วถ้าเขาไปอินเดียกัน ไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ เพื่อระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า ไปเห็นแล้ว ไปอินเดียกันแล้วก็ซาบซึ้งๆ แต่เรานั่งสมาธินะ ถ้ามั่นลง พุทโธๆ ลงถึง
พุทธะ พุทธะคือผู้รู้ไง พุทธะคือชื่อของธาตุรู้ แล้วธาตุรู้มันอยู่กลางหัวอก แต่หามันไม่เจอ เวลา
สังกรรมเย็นเป็นสุขเราก็พอใจใจ แต่สังกรรมหัวใจละ สังกรรมที่เราจะเป็นไปได้ละ

เราทำที่นี้ของเราขึ้นมา ทำบุญกุศลเราทำ เราทำเพื่อสังกรรม สังกรรมภายนอกเราก็ทำ เราจะ
ดูแลหัวใจของเรา เราก็ทำ แล้วถ้าดูแลหัวใจของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม
เทศน์ธรรมจักๆ ไป พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพยาน เป็นพยานเลย

พูดถึงเวลาแสดงธรรมไป ผู้ที่ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วไม่เข้าใจ
ก็ไปถามพระสารีบุตร พระสารีบุตรเป็นเสนาบดีธรรมที่มีปัญญามารองจากองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า พระสารีบุตรก็แจกแจงธรรมให้พระฟัง พอพระฟังแล้วพระก็จำที่พระสารีบุตร
กลับไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าพระสารีบุตรไปแจกแจงธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นด้วยไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ถ้าเราพูด เราก็พูดอย่างนั้นแหละ เราก็พูดอย่าง
นั้น

แต่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม เพราะการะรับผิดชอบนะ พุทธกิจ ๕
เข้าขึ้นมาถึงญาณแล้ว ใครจะมีอำนาจวาสนา อำนาจวาสนาคือจิตใจที่มีกำลัง พูดแล้วเชื่อ พูด
แล้วฟัง กระแทกแล้วมีความเห็นใจ กระแทก เพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจ พูดที่มเข้าไปในหัวใจ

เวลาไปถึงองค์ลิมาน “สมณะหยุดหนอ หยุดหนอ”

“เราหยุดแล้ว เธอยังไม่หยุด”

“หยุดอะไร”

“หยุดทำความชั่วไง หยุดฆ่าคนไง”

ได้คิดเลย เห็นไหม นี่เลี้ยงดูมา เข้าขึ้นมาเลี้ยงดูมา ออกโปรดสัตว์ โปรดสัตว์ก็ไป
บิณฑบาต ก็ไปสอนเขานี้แหละ ไปให้เขาได้คิด ฉันทอาหารของเขาแล้วสั่งสอนประชาชน ตกค่ำ
สั่งสอนพระ พอค่ำขึ้นมาเทศน์สอนเทวดา เข้าขึ้นมาเลี้ยงดูมา พุทธกิจ ๕ กิจขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม สร้างสมบุญญาธิการมาขนาดนั้น มาแล้วยังทำประโยชน์ขนาดนี้
แล้วเราละ

เราค้นคว้า แล้วต้องไปอินเดียถึงคิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือ ทำไมไม่พุทธ
โธ ไม่ระลึกคำบริกรรม แล้วเฝ้ากลางหัวใจเราเนี่ย ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ผู้ใดเห็นใจของ
ตัวเองจะมีความสุข มีความสุขนะ เพราะอะไร เพราะมันสงบ มันไม่สงบมันเข้าไปเห็นไม่ได้ ถ้า
มันไม่ปล่อยวางเข้ามามันเข้าถึงตัวมันไม่ได้ ถ้าเข้าถึงตัวมันแล้วจะไปบอกใครละ ก็องค์สมเด็จพระ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับเราจับมือกันอยู่เนี่ย รู้กันอยู่เนี่ย แล้วมันจะไปบอกใครละ

ปัจจุตัง สันติภูริโก เห็นไหม มนุษย์ถึงมีคุณค่า เพราะมนุษย์มีกายกับใจ หัวใจมีคุณค่า
มาก อาศัยเกิดในร่างกายนี้ เกิดในร่างกายนี้ละ เราพาร่างกายนี้สร้างคุณงามความดี เราพาร่างกาย
นี้สร้างบุญกุศลของเรา ให้หัวใจมันได้เบ่งบานขึ้นไป พัฒนาของมันขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป
ไป เกิดเป็นมนุษย์ เกิดพบพระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้ เอวัง